

Kmečki delavec.

Za občinske ubožce. Za občinske ubožce skrbimo zdaj na 3 načine. Večje in premožnejše občine imajo ubožnice. Ta način je še najboljši, dasi ima tudi mnogo pomanjkljivosti na sebi. Manj premožne občine si pomagajo tako, da gre ubožec od hiše do hiše in je vsak dan ali vsak drugi dan pri drugem gospodarju. Koder gospodarjev ni za to dobiti, deli občina podpore v denarjih in blagu. To je tretji način. Občina lahko ubožcu odkaže delo in zahteva, da si en del podpore prisluži. Po zakonu iz l. 1863. si občine same volijo način. Zakon jih le obvezuje, da nekaj stori. Kaj in kako, je njim prepuščeno. Največ gorja povzročajo drugi način, ko hodi ubožec od hiše do hiše in ga je gospodar primoran sprejeti rad ali nerad. Če je revež bolan, dobi redkokdaj primeren prostor, če je betežen in si sam ne more pomagati, ravna jo z njim odurno in mora slišati marsikatero trpkost besede. Dolžnosti, da ga osnaži in opere, nima nihče. In tako se dogajajo večkrat slučajji, ki kriče do neba in odločno zahtevajo zboljšanja in povsem drugačne ureditve te javne brige. Veliko zla povzroča tudi sedanjí domovinski zakon. Po njem mora domovinska občina skrbeti za bolnega člana. Ljudje se potikajo po svetu, iščejo zdravja po tujih bolnišnicah, domača občina pa plačuje včasih nalašč precej visoko odmerjeno bolniščinno. Skrb za uboge je treba zakonitim putem drugače urediti. Povsem naj zakon pritegne k sodelovanju prostovoljne organizacije, ki jim je delo usmiljenja idealno in ki mu posvečajo svojo skrb iz lastne volje in nagiba. Na katoliškem shodu v Ljubljani se je naglašalo, da je sicer krščanski ljubezni in usmiljenja najbolj primeren drugi način, ko hodi ubožec od hiše do hiše, vendar je še najboljši prvi z občinskimi ubožnicami. Na deželi naj jih napravi več občin skupaj, morda za celi politični okraj eno. Zadnji način podpore v denarju se zdi najbolj neprikladen. Kar revež dobi, navadno zapije, živež pa proda. Domovinski zakon ni tako slab, samo uporabljati ga je treba znati. Če ima občina lastno bolnišnico, naj zahteva od podpiranca, da se v bolnišnici za teče v to, ne pa potika po tujih, ki oddaljenim občinam s posebnim veseljem naračunajo prav visoke stroške. Dasi bo skrb za uboge vedno med najlepšimi dejanji zasebne krščanske dobroteljske, ji morajo vendar radi vedno naraščajoče potrebe javni zastopi posvečati vedno večjo skrb. Preskrba občinskih revežev od hiše do hiše, neenakomerna obremenitev občin po ubožnih stroških, pomanjkanje primernih prostorov za ubožna stanovanja, pomanjkanje nadzorstva in potrebne strelbe bolnim ubožcem, vse to zahteva nove zakonite ureditve. Vendar naj se skrb za uboge ne uredi po birokratičnih načelih, ampak naj javni zastopi uporabljajo pri tem sodelovanje katoliških dobroteljskih društev.

Na katoliškem shodu so vzbudile splošno po-

zornost delavske deputacije iz Pruskega. Znano je, da se slovenski rudarji redno selijo na Westfalsko, kjer delajo v premogovnikih in zaslužijo čedne svotice. Pred časom so si ustanovili lastna slovenska katoliška društva, v katerih se pridno shajajo in gojijo poleg stanovskih vprašanj tudi prav pridno domačo slovensko govorico. Prišli so s krasnimi, sicer nemškimi, toda s slovensko trobojnico vdelanimi zastavami. Bili so v rudarski opravi s častno stražo pri zastavah, ki je v sprevedu korakala poleg zastav z golimi sabljami.

Delavci in katoliški shodi. Nekateri zaslepljeni in nahujskani delavci, ki pripadajo socialno-demokratični stranki, so na vse mogoče načine ruvali proti katoliškemu shodu, in če bi bilo po njihovem, bi se katoliški shod sploh ne vršil. Toda ti ljudje ne pomislijo, da se je med Slovenci pravo delavsko gibanje pričelo šele po prvem katoliškem shodu. Na katoliškem shodu se je prvič izrekla beseda, „pravico hočemu delavstvu, ne milosti“. Zato naj ti ljudje, nahujskani od brezverskih ljudi, ne mečejo blato zaničevanja na prireditve, ki imajo čisti namen, dvigniti duševno in materijelno delavski stan.

Napredek krščanskih delavskih društev v Belgiji. Socialni demokratje vedno in povsod trdijo, da v Belgiji skoro ni govora o kaki krščanski delavski organizaciji in da je delavstvo vse v socialno-demokratskem taboru. Pred kratkim pa se je vršil v Bruslju kongres (shod) krščanskih delavskih društev, ki je jasno izpričal, da se socialni demokratje zelo motijo in da krščanske organizacije zelo naglo pridobivajo člane. Samo lansko leto je pristopilo novih članov nad 20.000 in so šteje vse organizacije koncem l. 1912 nad 130.000 članov. Letošnje leto pa je zopet pristopilo na tisoče novih članov, ker so, zapeljani od socialnih demokratov, sodelovali pri splošnem štrajku, izgubili pri tem ogromno pri zaslužku, dosegli pa niso skoro ničesar. Vidi se, da se Belgija tudi v tem oziru prenavlja in tudi delavstvo čedalje bolj obrača hrbet brezvestni židovski socialni demokraciji.

y Viničarji zahtevajo pravice. Dunajska „Zeit“ poroča, da bo v jeseni predložen državni zbornici zakonski osnutek glede ureditve razmerja „kolonov“ (na Goriškem so koloni viničarji) in gospodarjev zemljišča na Goriškem, na Južnem Tirolskem in v Dalmaciji. Še sedaj običajno kolonstvo ima svoj vir v rimskem pravu, a sedaj streme za tem, da bi bilo omogočeno kolonom pridobivati si zemlje in posesti. Tak zakonski osnutek je res nujno potreben in časovno zrel; saj se pa med koloni tudi čedalje bolj oglašajo zahtevna zahteva.

y Osnažite kleti! Jesenski čas, posebno ako se pričakuje dobra vinska letina, je vesel ne samo za kmeta-vinogradnika, ampak tudi za viničarja. Saj če ima gospodar dobre dohodke, se navadno tudi viničarju boljše godi. Sedaj pride čas, ko se bodo kleti zopet polnile z žlahtno vinsko kapljico. (Saj pravijo po-

znavalci, da bo letos vince mnogo sladkeje kot lanske kislice.) Skrbite viničarji sedaj za snago v kleti. Iz snažne sklede diši jed mnogoboljšje nego iz umazane. Tudi vino iz snažne kleti in snažne posode se vsakemu bolj dopade nego ono iz umazane. Kdor hoče torej vino bolj drago prodati, mora skrbeti, da bo v kleti vedno vse v redu in snažno. Zato je dobro, da že pred trgatvijo klet pometemo, pobelimo in posujemo s čistim peskom. Sode pa je treba od zunaj oribat in, ko so se osušili, jih je prav malo namazati s cunjico, ki smo jo namočili v olju. Viničarji napravite gospodarjem s prostovoljnim snaženjem kleti gotovo posebno veselje.

y Sluga, ki je služil 4 škofom. Dne 31. maja je v bolnišnici usmiljenih bratov v Gorici umrl bivši nadškofijski sluga Mihael Rutar. Pokojnik je bil rojen l. 1846. v Cerknem. Kot rudar je šel v svet iskat si kruha. Bil je zelo pobožen in priden mladenič. Kot tak se je popolnoma sam izobrazil v nemščini in slovenščini v govoru in pisavi. Prišel je pozneje za slugo h graškemu škofu Zwergerju, celih 15 let je zvesto služil pokojnemu kardinalu Missia v Ljubljani in v Gorici, bil je pri pokojnem nadškofu Jordanu in pri sedanjem knezonadškofu dr. Sedeju, dokler ga pred okroglo enim letom bolehnost in starost nista prisilili, da je šel v pokoj pripravljat se na smrt, ki ga je obiskala in našla dobro pripravljene. Vse svoje premoženje je po večini volil dobroteljnemu katoliškemu zavodu v Gorici.

y Velika brezposelnost na Češkem. Rezervisti na Češkem, kateri so se vrnili z juga, zastoj iščejo služb. Samo v Karlovih varih je sedaj nad 1000 možkih delavcev brez dela. V Karlovih varih se letos ni skoro nič novega zidalo. Tudi v Dunaju se poroča, da je blizu 2000 ubogih rezervistov sedaj brez dela. Slovenski delavci, ostani doma! Boljša je ponižna hlapčevska služba, kot pa stradanje v mestih in tavnah.

y Odškodnina nesrečnim delavcem na Angleškem v l. 1911. Na Angleškem je bilo v l. 1911 zavarovanih 7.305.997 delavcev proti nezgodam in boleznim. Smrtno se je ponesrečilo 3988 delavcev, za katere se je izplačalo 615.452 funtov sterlingov (1 funt šterlingov je približno 24 kron), vsled nezgod je bilo 413.294 delavcev za delo nesposobnih in so dobili 2.353.290 funtov šterlingov. Vsled bolezni je umrlo 33 delavcev in se je za-nje izplačalo 4703 funtov šterlingov, vsled bolezni je postalo nezmožnih za delo 5737 delavcev, ki so dobili 82.959 funtov šterlingov. Vse podpore so znašale 3.056.404 funtov šterlingov.

y Delavce skubijo. V Nemčiji so plačali socialdemokratski delavci lansko leto 3.688.236 mark strankinega davka. Kakor je izračunal nek krščansko-socialni list, je od teh milijonov prišlo v žepe bogatih židovskih voditeljev 1¼ milijona mark. Zaslepljeni socialno-demokratski delavci pa še vedno slepo sledijo židovskim voditeljem.

Ženski vestnik.

x Dekleta, v gospodinjsko šolo! Hčere zemljskih posestnikov naj nikakor ne zamudijo prilike, katero jim nudijo gospodinjske šole; v prvi vrsti je namreč za nje najnujnejše, da se izvežbajo v dobrem gospodinjstvu. Priporočljivo je tudi, da deklica vsaj nekaj časa služi pri kaki dobri rodbini, in sicer za plačilo; kajti delo krepi voljo in zbuja čustvo za dolžnost in je tudi velike moralne vrednosti. Deklica, ki ne ume delati, je pomilovanja vredna. Revica ni zmožna, da bi si sama služila kruh. Kako poniževalna je za-njo misel: „Bo li prišel ali ne?“ Ko se hčerka vrne k materi, bodisi iz zavoda ali iz službe, naj prevzame vsaj deloma gospodinjstvo. Dovolj ji zdaj večjo samostojnost. Modra mati ji ne prikriva tudi neprijetnih strani gospodinjstva. Njena dolžnost je, da jo pouči: „Kako osrečimo svojo družino?“ To ni lahko. Koliko samozataje, koliko razumnosti je treba, da osrečimo druge. Samodelavnost jo privede do samostojnosti in samovzgoje. Čista, globokoverna duša, toplo, požrtvovalno srce in blago, plemenito čustvanje, kakor tudi pridna, delavna roka, je najlepša dota, katero izroči slovenska mati svoji ljubljani hčerki.

x Gospodinjski tečaj. Na deželni gospodinjski šoli v Repnjah, pošta Vižmarje na Kranjskem, se zaključí letni gospodinjski tečaj dne 25. oktobra t. l. Zimski 6mesečni tečaj pa se prične dne 5. novembra t. l. in bo trajal do 25. aprila 1914. Sprejemajo se gojenke, katere so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo cel čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za cel tečaj enkrat 15 K. Prošnje za vsprejem je vlagati pri vodstvu šole v Repnjah najkasneje do 20. oktobra t. l. Prošnjam je priložiti zadnje šolsko spričevalo, krstni list in zavezo izjavo starišev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenke skozi celi tečaj v zavodu. Pripomnimo, da se uče gojenke teoretično in praktično vsega gospodinjstva kot kuhanja, šivanja in krojenja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju in računstva pod vodstvom šolskih sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora kranjskega.

x Na šolskem pragu. Poudarjalo se je že mnogokrat, da ni potrebno, vcepiti otrokom pred šolskim obiskom raznih modrosti, ker s tem izgubi otrok veselje do učenja. Pouk v šoli, s svojo posebnostjo, ki tako zanima maloga šolarčka, mu postane dolgočasen,

Tudi se prevzame tak mali učenjak, on je ponosen na svojo znanost, hoče se ponašati njo, a s tem moti pouk in večkrat se zgodi, da ga potem kara učitelj zaradi nemirnosti, kar otroku lahko pristudi obisk šole. To pa, kar bi otroci pred poukom v šoli vedeti in znati morali, jim navadno manjka. Vsak otrok mora natanko vedeti, kako mu je ime in kje stanuje. Poznati mora svoj plašč, dežnik, oziroma svojo ruto in jo znati ogrniti. Vprašanje „kaj“, „koga“, je neumestno, otrok naj pazljivo posluša, in če že ne razume, naj vpraša s „prosim“. Otroku naj razume imenovati razne barve, letne čase, dneve tedna, tudi križ in vsakdanje molitvice mu ne smejo biti tuje. Vsak otrok naj ve, da ne sme jemati v roke tujih stvari, da ne sme metati na tla, na stopnice, v vežo in na cesto papir, ostanke sadja in drugo. Tudi ne bo škodilo malemu šolarčku, če ve, kje je leva, kje desna roka. Vsi otroci morajo razumeti pravilno in ob pravem času rabiti žepni robec, in če še vedo, kako se vtakne pero v peresnik, kako se spravijo knjige v torbico, potem je pa res že dosti modrosti za otroka pred šolskim obiskom.

x Ko stopi mladenka v življenje. Potrebno je, da stopi mladenka v življenje, kjer si pridobi izkušnje, ki jih doma ne more dobiti. A kako? Deklica si naj izbere stan, ki je zanj poklicana in sposobna. A vendar naj ne išče v njem slave in dobička, ampak delo ji bodi čast in ponos. Zavest, da je storila svojo dolžnost ter koristila s svojim delom dobri stvari in tako izpolnila voljo božjo, ji bodi plačilo. — Ko se odloči mladenka, da stopi v zakon, naj vsakokrat vpraša, ali je ta, kateremu podam roko in se zveže z njim za celo življenje, dober katoličan, ali je zvest Slovenec, ali ni nasprotnik naše stranke, naših listov, ali ne zahajajo v njegovo hišo liberalni ali nemškutarski listi, ali je varčen? Še-le, ako se prepričaš, da je mladenič ali mož res vreden katoliško-misleče Slovenke, se odloči.

x Motovilec je posebno priporočljiv zaradi tega, ker ga lahko nabiraš celo zimo in v zgodnji spomladi, ko ni nikakih drugih svežih zelenjadnic. Izbirčen ni. Uspeva v vsaki zemlji, a v preveč gnojni raste prebujno in ni tako okusen. Nasejš ga lahko po celi gredici ali pa v vrstah od 10—13 cm narazen. Za zimsko rabo je priporočljivo, nasejati ga v vrste, ker se lažje odstrani sneg, a se ga lažje nabira in lažje pokrije. Najboljša odeja mu je smrečje, a jo rabi le v hudi zimi. Nasej ga plitvo in redko in potlači, da pri vzkalenju ne privzdigne prsti. Plitvo ga nasej, ker v vlažni zemlji hitro vzkali, redko pa, da

se ti bolje razvije. Kalitev ohrani 7—8 let. Čim starejši je, tem preje vzkali. Ko postane spomladi star in imaš v zameno že drugo solato, iztrebi neoprabljene sadike, ker bi pognale v cvet in bi se razsejale po vsem vrtu v nadležen plevel. Ozelenele bi sicer še-le drugo leto. Motovilec je več vrst, kakor: veliki ruski, širokolistni holandski in laški. Po polju pa raste divji, ki je tudi užiten, a v okusu zaostaja za vrtnim. Seje se od srede avgusta do konca oktobra. Najbližji sorodnik mu je radič, ki je trši in grenkega okusa.

x Sejanje zimskih zelenjav. Marsikatera gredica je že odslužila letnim potrebam in čaka, da se iznova uporabi za zimo. Take gredice okoplji, čisto poplevi in prelopiti; na novo gnojiti ni potreba. Pač pa jih pridno polivaj z gnojnico. Sveže gnojenje ovlaži zemljo, to pa za zimski čas ni priporočljivo, ker sta jesen in zima navadno mokrotni in potemtakem na novo nasejana zimska zelenjava rada gnije. Pri sejetvi pa na vsak način zamenjaj prostore. Za salato ne sej nikakor zopet salate, ker so že izsrkane snovi, ki jih potrebuje ta zelenjadnica. Kjer je bil fižol in grah, nasej zimsko salato in motovilec. Za salato pa lahko špinačo.

x Moški vzor japonske žene. Ženski list v Tokiju, „Poštena žena“, je otvoril razgovor o tem, kakšen mora biti dober mož. Odgovori, ki jih je dobilo uredništvo svojih naročnic, se v glavnem zlivajo v 17 točk, ki pa v glavnem govore o tem, kakšen ne sme biti dober mož. Tako-le pravijo: Mož ne sme biti lakomen in se ne sme preveč pečati s svojo zunanostjo. Biti mora možatega nastopa in ne sme misliti samo na ženske. Govoriti mora lepo, mirno in nikoli dvoumno. Biti mora sposoben, da se v vseh stvareh hitro odloči in izkoplje iz neprijetnega položaja. Imeti mora kakršenkoli ideal (vzor). Gospodinjstvo mora prepustiti ženi in se ne sme mešati v ženske zadeve. Dober mož ne sme nikdar dvoriti nobeni ženi razven svoji. Biti mora skromen in veren in ne sme piti, pa tudi preveč ljubosomen ne sme biti. — Torej imajo Japonke približno iste nauke, kot vse Evropejke, ali pa posebno — naše.

x Duh po potu odstraniš iz volnenega perila, ako ga namočiš v mlačno vodo in namiliš s terpin-salmijakovim milom, pustiš v vodi 2—3 ure, nato še-le opereš kakor po navadi.

x Slovenke celjskega okraja! Kje boste kupovale jesensko in zimsko robo ter fino specerijsko blago? Pri g. Jančku Artmannu, trgovcu v St. Jurju ob južni železnici.